

MEGEMLÉKEZÉS

Dr. Rátosi Ernő (1931–2017)

Hosszas betegség után, 2017. június közepén elhunyt dr. Rátosi Ernő, a magyar kőolajfeldolgozó-ipar doyenje, Egyesületünk volt alelnöke és Műszaki Tudományos Állandó Bizottságunk volt elnöke. Hamvait római katolikus gyászszertartás szerint a budapesti kelenföldi Szent Gellért Plébániatemplom urnatemetőjében néhai felesége urnája mellett helyezték el, családtagjai, volt munka- és pályatársai sokasága, jelenlegi minisztériumi és MOL-

vezetők jelenlétében. A szakma részéről *Nádasy István* volt főnöki igazgató búcsúztatta, az elhunytat a MOL Magyarország Nyrt. saját halottjának nyilvánította.

Rátosi Ernő 1931. október 4-én született Zalagyömörőn, ahol édesapja választott bíró volt. Kitűnő eredménnyel elvégzett általános és középiskolai tanulmányait követően 1950 szeptemberétől Veszprémben egyetemista, ahonnan 1951 októberében politikai okok miatt eltávolították. Katonai munkaszolgálatosként egyebek között a Hortobágy és a mai Néprajzi Múzeum „villamosításában jeleskedett”. Elismert fizikai dolgozóként, különböző vizsgák után tanulmányait a Veszprémi Vegyipari Egyetemen 1960 tavaszán tudta befejezni. 1973-ban petrokémiai szakmérnök végzettséget, 1981-től műszaki doktori címet szerzett.

1960. július 1-jétől a Csepeli Kőolajipari Vállalatnál kezdte meg vegyészmérnöki pályáját. 1968. február végétől 1969. június végéig az akkori Nehézipari Minisztérium iparági főmérnöke. A Dunai Kőolajipari Vállalatnál (DKV) történt 1968-as katasztrófában elhunyt főtechnológus, *Hága László* munkáját a Technológiai Főosztály vezetőjeként folytatta 1969 júliusától. 1973 áprilisától a Dunai Kőolajipari Vállalat műszaki igazgatóhelyettese, később az OKGT-be távozó *Péceli Béla* utódaként 1975-től igazgatója, majd vezérigazgatója. 1991 végén vonult nyugdíjba, de 1995-ig a MOL Rt. első Igazgatóságának tagja. Ezt követően is az olaj- és gázipar modernizációjának résztvevője, szakértőként tevékenykedett a MOL kőolaj-feldolgozási és kereskedelmi részlegénél és a Vegyipari Divíziónál, 2003 végéig.

Nevéhez fűződik a széles, petrokémiára is kiterjedő vertikum kiépítése, a kőolaj mélyebb – krakkolás általi – feldolgozásának megteremtése, a kiemelkedő – a szakma és a piac által egyaránt elismert – minőségű termékek termelésének beindítása, kiszélesítése, a vállalatközi piaci és nemzetközi kapcsolatok megalapozása. Fejlesztés-orientált politikája és kiválóságra törekvése által a DKV itthon Figyelő-listavezető, és külföldön is elismert társaság volt.

Kiváló szakembergárdát teremtett maga körül. Karizmatikus személyiségével – ahogyan néhány évvel ezelőtt nyilatkozta, „türelemmel és hittel” – példát mutatott a vezetőtársainak, a pályakezdőknek és az úton levőknek. A személyes példamutatáson kívül felkarolta a fiatalokat, figyelmet fordított a szakmai nevelésre, támogatta az ígéretes kezdeményezéseket, gátat vetett a túlkapaszkodásoknak.

Hosszú ideig óraadóként tanított a Veszprémi Vegyipari Egyetemen, ahol címzetes egyetemi docens volt, intézkedéseivel hozzájárult Százhalombatta fejlődéséhez, és aktívan részt vett a társadalmi szerveződésű szakmai egyesületek munkájában.

A Magyar Kémikusok Egyesületének alelnökeként 1985–1990 között tevékeny részese volt a vegyipar jövőképeének felvázolását célzó egyesületi kezdeményezés megvalósításának. A Műszaki Tudományos Állandó Bizottság elnökeként a rendszerváltás időszakában számos vegyipari ankét szervezője.

Munkásságát több kitüntetéssel ismerték el. Egyebek között 1979-ben Eötvös Loránd-díjban, 1985-ben Pfeiffer Ignác Emlékérem kitüntetésben, 1993-ban Varga József Műszaki Alkotói Díjban részesült. 2002-ben az Egyetemi Tanács elismeréseképpen a „Veszprémi Egyetem Díszpolgára” címet kapott. Százhalombatta díszpolgára volt.

Élete minden szakaszában a fejlesztésre és a kiválóságra törekedett: munkaszolgálatosként sztahanovista villanyszerelő lett, vezérigazgatóként az ország legnagyobb és nemzetközi elismertségű vállalatát vezethette. Közvetlen és közvetett hazai és külföldi ismerői körében magas erkölcsi elismerésnek, megbecsülésnek, tiszteltettségnek örvendett.

Jó és nagy embert veszítettünk, emléket szeretettel és tisztelettel megőrizzük. Családja gyászában osztozunk. Nyugodjék békében.

RÁCZ LÁSZLÓ

TUDOMÁNYOS ÉLET

Az MTA Vegyipari Műveleti és Gépészeti Munkabizottság és a MKE Műszaki Kémiai Szakosztály ülése

2017. június 8.

2017-ben a Munkabizottság és a Szakosztály első ülése Budapesten, a BME Kémiai és Környezeti Folyamatmérnöki Tanszékén volt. Mizsey Péter elnök megnyitója után ifj. Dr. Fábry György „A vegyipari száraz csavar vákuumszivattyúk új generációja” címmel tartott előadást. Az előadásban ismertette a száraz csavar vákuumszivattyúk működési elvét, amely szerint a két nem érintkező, kis hézaggal illesztett, változtatható sebességgel összeforgó csavar levelei közé szorult gázt a csavarok a belépőcsonttól a kilépő csont felé szállítják, itt történik meg az izochor kompresszió és a gáz felmelegedése, ezért viszonylag jelentős mennyiségű levegőt, nitrogént vagy a műveletnél egyébként előforduló gázt vezetnek be ide. A csavarszivattyúk nagy térfogatáramok esetén ideálisak. Az előadó számos ipari példán (pl. Richter Gedeon Rt.) mutatta be a száraz vákuumszivattyúk alkalmazási lehetőséget. Ezt követően Fózér Dániel „Mikroalgák az energiaiparban, egy harmadik generációs biofinomító energiamérlege” címmel tartott előadást, amely PhD-munkáját foglalta össze. Az előadásban ismertette, hogy a biomasszákon belül kiemelt helyen szerepelnek a mikroalgák, melyeket harmadik generációs biofinomítóknak feldolgozva széles skálát felölelő termékpalletta állítható elő belőlük (például bioüzemanyagok, gyógyszeripari alapanyagok, élelmiszerek, állati takarmányok). A mikroalgák a szárazföldi növényekhez képest számos előnyös tulajdonsággal rendelkeznek, ilyen a magas fotoszintetikus hatások és biomassza-termelékenység, a nagyfokú biodiverzitás, a folyamatos üzemben megvalósítható fermentáció, valamint az atmoszféra szén-dioxid-tartalmának csökkentése. A nagy volumenű fermentálást azon-

Egyedüli magyar résztvevőként szerepeltem, előadásomat a pervalporációs és a desztillációs eljárások összehasonlító értékeléséről tartottam. Ezúton szeretném megköszönni a Magyar Kémikusok Egyesületének az utazási támogatást.

Dr. Tóth András József, BME

51. Komplexkémiai Kollokvium

Az 51. Komplexkémiai Kollokviumra 2017. május 29. és 31. között került sor a Balatonvilágosi Akadémiai Üdülőben. Az idei 3 napos ülésen – a korábbi hagyományoknak megfelelően – a legfontosabb, koordinációs kémiával foglalkozó iskolákból összesen 54 résztvevő 34 előadást hallgathatott meg. Az előadások a következő kutatóhelyeken elért legújabb eredményeket foglalták össze: *Pannon Egyetem* (Kaizer József, Szeitz Beáta, Turcas Ramona, Kripli Balázs – különféle vastartalmú komplexek előállításáról és alkalmazásáról), *Debreceni Egyetem* Bioszervetlen Kémiai Kutatócsoport (Buglyó Péter, Kozsup Máté, Nagy Imre, Lukács Márton, Ozsváth András, Parajdi-Losonczy Péter László – biológiailag jelentős fémionok biológandumokkal (pl. ciszteinszármazékokkal vagy hidroxámsavakkal) való koordinációs kémiai viselkedéséről), MTA–DE Homogén Katalízis és Reakciómechanizmusok Kutatócsoport (Udvardy Antal, Papp Gábor – vízdoldható Rh-, Ru-, Ir- és Pd-komplexek alkalmazásáról), DE Ritkaföldfém Kémiai Kutatócsoport (Tircsó Gyula, Kálmán Ferenc Krisztián, Farkas Edit, Forgács Attila, Molnár Enikő – Ga(III)- és Mn(II)-alapú kontrasztanyagok fejlesztéséről), *Szegedi Tudományegyetem* (a Bioszervetlen Kémiai Kutatócsoportból Kiss Tamás, Gajda Tamás, Fülöp Livia, Csapó Edit, Dömötör Orsolya, Szekeres Levente István, Hajdu Bálint, Balogh Ria Katalin, Matyuska Ferenc – As(III), Co(III), Hg(II), Zn(II), Cu(II), Ni(II) biospeciációjának feltárásáról, szervezetben játszott szerepeinek vizsgálatáról, valamint az Anyag és Oldatszerkezeti Kutatócsoportból Sipos Pál, Kutus Benec és Buckó Ákos – a gulonát- és D-glükonátionok protonálódási és komplexképzési folyamatairól), *Semmelweis Egyetem* (Noszál Béla, Mirzahosseini Arash – részecske-specifikus redoxipotenenciáról), *MTA-TKI* (May Nóra Veronika, Gál Gyula Tamás – komplexek SXRD- és ESR-szerkezetvizsgálatáról).

A hagyományoknak megfelelően az MTA Koordinációs Kémiai Munkabizottság soron következő ülése is a Kollokvium egyik delutáni szekciójaként került megszervezésre. Ennek keretében két, az utóbbi időben elnyert nagy költségvetésű projekttel kapcsolatban hallhattunk összefoglaló és részletekre is kitérő előadásokat:

Az 51. Komplexkémiai Kollokvium résztvevői a Balatonvilágosi Akadémiai Üdülő stégjén

kat: az egyik a Debreceni Egyetemen futó GINOP-2.3.2-15-2016-00008 (Kémia az életminőség javításáért, <http://dechem.uni-deb.hu/>, szakmai vezető Prof. Joó Ferenc), a másik a Szegedi Tudományegyetem által elnyert GINOP-2.3.2-15-2016-00038 projekt (Intelligens fémvegyületek, <https://www.u-szeged.hu/fejlesztési-projektek/ginop-2-3-2-15-2016-170518/ginop-2-3-2-15-2016>, szakmai vezető Prof. Kiss Tamás).

A konferencia résztvevőinek véleménye alapján az 51. Komplexkémiai Kollokvium is színvonalas szakmai programot és az előadások között/után kellemes kikapcsolódást jelentett. Jövőre is szeretettel várunk minden régi és új résztvevőt a Komplexkémiai Kollokviumra.

Várnagy Katalin, Ósz Katalin

Straub-napok az SZBK-ban

Téma: a modern orvoslás lehetőségei

Az intézményalapító professzor, Straub F. Brunó a kezdetektől évente értékelte munkatársai tudományos teljesítményét, s a legjobbnak ítélt kutatót elismerésben részesítette. Az MTA Szegedi Biológiai Kutatóközpontjában az első főigazgató tiszteletére minden esztendőben megrendezik az immár hagyományossá vált Straub-napokat, amikor is ünnepi ülésükön egy kiemelt témára fókuszálnak, majd a kutatók angol nyelvű előadásokban számolnak be legutóbbi kutatási eredményeikről.

Az idei, május végén megrendezett kétnapos konferencia némiképp eltért a korábbiaktól, hiszen a legmodernebb, több intézményt érintő, orvoslással kapcsolatos kutatási terület témáit állította az ünnepi tudományos ülés középpontjába. Amint Ormos Pál akadémikus, főigazgató megnyitó beszédében elmondta, a Transzlációs medicina címet viselő rendezvény aktualitását az adta, hogy a nemzetközi Molekuláris Medicina Kiválósági Központ vállalta, hogy az SZBK, a szegedi, a debreceni egyetem és a Semmelweis Egyetem általános orvoskarával együtt a fejlődő és a kelet-európai országok kiemelt kutatásainak támogatására modern tudományos intézményt hoz létre, a HCEMM-et (Hungarian Center of Medicin). A Straub-napok rendezvénye alkalmat adott arra, hogy a résztvevők szakmai szempontból ismertessék a Kiválósági Központ választott témájában eddig elért eredményeiket.

Buzás Edit professzor (SE, Genetikai, Sejt- és Immunológiai Intézet) egyebek között a kardiovaszkuláris, a daganatos, a mentális betegségek terápiájában ígéretes, extracelluláris vezikulákkal kapcsolatos eredményeiről számolt be. Bíró Tamás egyetemi tanár (DE, Immunológiai Intézet) a kannabinoid rendszerről beszélt, mint a jövő terápiás lehetőségéről, Széll Márta egyetemi tanár (SZTE, Orvosi Genetikai Intézet) az RNS-ek gyulladásozó folyamatok szabályozásában játszott szerepét ismertette. Haracska Lajos (SZBK, Genetikai Intézet) Molekuláris rákkutatás és célzott terápia: két lépés előre, egy hátra? címmel tartott előadást.

Az ünnepi tudományos ülésen Ormos Pál átadta a Straub-plakettet az idei díjazottnak, Puskás Lászlónak (SZBK), aki a sikeres gyógyszerekhez vezető útról, a molekuláris célpontok azonosításáról tájékoztatta a hallgatóságot. Az ünnepi ülésen Vigh László akadémikus, a Farkas Tibor Alapítvány kuratóriumának elnöke emlékplaketteket nyújtott át. A Straub-napokon ezután összesen 20 előadásban és 74 poszteren számoltak be eredményeikről a biofizikai, a biokémiai, a genetikai, a növénybiológiai és az enzimológiai intézet munkatársai.

Ch.Á.